

MAKTABGACHA, UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS VA OLIY TA'LIM INTEGRATSIYASI VA TRANSFORMATSIYASI

Ro'ziboyeva Marjona Xolmurod qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Turizm fakulteti 3-kurs

Email: marjonaroziboyeva640@gmail.com

Ilmiy rahbar: Ruzmetova Diana Komilovna

Act. assoc. prof. (PhD) Chirchiq

davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya. Ushbu maqola maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus va oliy ta'lim o'rtasidagi integratsiya hamda transformatsiya jarayonlarini tahlil qiladi. Tadqiqotda ta'lim bosqichlari uzviyligining o'quv jarayoniga ta'siri, kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuvlar, raqamli o'qitish vositalari va bosqichlararo metodik hamkorlikning afzalliklari yoritiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, konseptual integratsiya o'quvchilar tayyorgarligini yaxshilaydi, ta'lim sifatini oshiradi hamda pedagoglar faoliyatida samarali hamkorlikni ta'minlaydi.

Tayanch so'zlar: integratsiya, transformatsiya, ta'lim bosqichlari, kompetensiya, metodik uzviylik, raqamli ta'lim.

ИНТЕГРАЦИЯ И ТРАНСФОРМАЦИЯ ДОШКОЛЬНОГО, ОБЩЕГО СРЕДНЕГО, СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В данной статье анализируются процессы интеграции и трансформации между дошкольным, общим средним, средним специальным и высшим образованием. В исследовании рассматривается влияние преемственности уровней образования на учебный процесс, компетентностные подходы, цифровые образовательные инструменты, а также преимущества межуровневого методического сотрудничества. Полученные результаты показывают, что концептуальная интеграция повышает подготовленность обучающихся, улучшает качество образования и способствует более эффективному взаимодействию между педагогами.

Ключевые слова: интеграция, трансформация, уровни образования, компетенции, методическая преемственность, цифровое обучение.

INTEGRATION AND TRANSFORMATION OF PRESCHOOL, GENERAL SECONDARY, SECONDARY SPECIALIZED AND HIGHER EDUCATION

Annotation. This article analyzes the processes of integration and transformation among preschool, general secondary, secondary specialized, and higher education. The study examines the impact of continuity between educational levels on the learning process, competence-oriented approaches, digital learning tools, and the advantages of inter-level methodological cooperation. The findings indicate that conceptual integration improves students' preparedness, enhances the quality of education, and ensures more effective collaboration among educators.

Keywords: integration, transformation, educational levels, competence, methodological continuity, digital education.

KIRISH

So'nggi yillarda ta'lim tizimining izchil rivojlanishi uchun barcha bosqichlarning uzviy bog'liqligini ta'minlash muhim masalaga aylandi. Maktabgacha ta'limdan boshlab oliy ta'limgacha bo'lgan jarayon yagona maqsadga – barkamol, mustaqil fikrlovchi, raqobatbardosh shaxsni shakllantirishga xizmat qilishi kerak. Shu sababli integratsiya va transformatsiya jarayonlari ta'lim strategiyalarida alohida o'rin tutadi. Bu mavzuning dolzarbligi shundaki, aksariyat o'quvchilar bir bosqichdan ikkinchisiga o'tganda bilim uzviyligi yetishmasligi, metodlar farqliligi yoki talablarning keskin o'zgarishi sababli qiyinchiliklarga duch keladi. Maqola aynan ana shu muammoni yoritib, ta'lim bosqichlari o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash yo'llarini ko'rib chiqadi. Ushbu maqola maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus va oliy ta'lim o'rtasidagi metodik, mazmuniy va texnologik integratsiya tamoyillarini tahlil qiladi hamda amaliy yechimlarni taklif etadi.

2. ASOSIY QISM

2.1. Integratsiyaning asosiy masalalari va tushunchalari

Integratsiya ta'lim bosqichlari o'rtasidagi uzviylik, mazmuniy moslashuv va pedagogik strategiyalarning bir yo'nalishda rivojlanishini anglatadi. Maktabgacha ta'limda shakllantiriladigan elementar ko'nikmalar – tafakkur, nutq, hissiy-ijtimoiy rivoj, mustaqil faoliyat – keyingi bosqichlar uchun asos bo'ladi. Umumiy o'rta ta'lim esa fanning asosiy bilimlarini berib, o'quvchining kompetensiyalarini kengaytiradi. O'rta maxsus ta'lim kasbiy yo'nalishga tayyorlaydi, oliy ta'lim esa chuqurlashtirilgan nazariy va amaliy bilimlarni beradi.

Ammo amaliyotda uzviylik har doim ham to'liq ta'minlanmaydi. Masalan, maktabgacha ta'limda kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuv qo'llansa-da, ba'zi maktablarda hali ham reproduktiv, faqat yodlashga asoslangan usullar ustun. Bu esa bolalar moslashuvini qiyinlashtiradi. Shu bois integratsiyaning asosiy muammosi – metodik nomutanosiblikdir. Bundan tashqari, o'quv dasturlaridagi tafovutlar, pedagoglarning axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi va baholash mezonlaridagi farqlar transformatsiya zarurligini ko'rsatadi.

2.2. Yondashuvlar va yechimlar

Ta'lim bosqichlari o'rtasida uzviylikni ta'minlash uchun kompetensiyaga asoslangan yondashuv muhim o'rin tutadi. Bu usul o'quvchilarni bilishdan ko'ra, bilimni qo'llashga yo'naltiradi. Maktabgacha bosqichda – sensor rivoj, ijodiy o'yinlar, nutq faolligi; maktabda – tahlil qilish, mulohaza yuritish, muloqot ko'nikmalari; o'rta maxsus va oliy ta'limda – tanqidiy fikrlash va amaliy yechim topish qobiliyatlari shakllanadi. Yana bir samarali yo'l – raqamli ta'lim vositalarini bosqichma-bosqich joriy etish. Masalan, maktabgacha ta'limda multimedialli didaktik o'yinlar, maktabda onlayn platformalar, o'rta maxsus ta'limda virtual laboratoriyalar, oliy ta'limda esa elektron resurslar va masofaviy treninglar qo'llanilishi mumkin. Bunday izchillik o'quvchini raqamli savodxonlikka tayyorlaydi.

Metodik hamkorlik ham integratsiyaning muhim qismi. Bosqichlararo o'qituvchilar uchrashuvlari, metodik markazlar, fanlararo integratsiya loyihalari o'quv jarayonini yaxlitlashtiradi. Masalan, maktabgacha ta'lim pedagogi bola rivoji haqida boshlang'ich sinf o'qituvchisiga ma'lumot beradi, bu esa moslashuv jarayonini yengillashtiradi.

2.3. Integratsiya va transformatsiyaning ta'siri

Integratsiya o'quvchilarning tayyorgarligini tenglashtiradi, bilimlar bo'shlig'ini kamaytiradi va moslashuvni osonlashtiradi. Sinfxonadagi kuzatuvlarga ko'ra, uzviy yondashuv qo'llanganda o'quvchilar mustaqil fikrlashga tezroq kirishadi, dars faoliyati barqaror bo'ladi. O'rta maxsus va oliy ta'limda esa talabalar kasbiy yo'nalishni aniqroq tanlaydi, chunki avvalgi bosqichlarda kasbga yo'naltirish ishlari tizimli olib borilgan bo'ladi. Pedagoglar o'rtasidagi hamkorlik esa metodik yangilanishni tezlashtiradi. Transformatsiya jarayonida o'qituvchi o'rgatuvchi emas, balki yo'l ko'rsatuvchi sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA

Yakun qilib aytganda, maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus va oliy ta'lim o'rtasidagi integratsiya ta'lim tizimining izchil rivojlanishi uchun mustahkam poydevor yaratadi. Kompetensiyaga asoslangan yondashuv, raqamli texnologiyalarni joriy etish va bosqichlararo metodik hamkorlik o'quvchilar tayyorgarligini yaxshilab, ta'lim sifatini oshiradi. Eng muhimi, transformatsiya jarayoni faqat dasturlar o'zgarishi emas, balki pedagoglarning yangicha fikrlashi va ta'lim mazmunining zamonaviy talablar bilan uyg'unlashuvini anglatadi. Kelajakda uzviylikni yanada kuchaytirish, pedagoglarni qo'llab-quvvatlash va o'quv dasturlarini uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. Harmer, J. (2007). Ingliz tilini o'qitish amaliyoti. Pearson Education.
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Til o'qitishdagi yondashuvlar va metodlar. Cambridge University Press.

3. Bruner, J. (1996). Ta'lim madaniyati. Harvard University Press.
4. Brown, H. D. (2003). Tilni baholash tamoyillari va sinfdagi amaliyotlar. TESOL Quarterly, 37(4), 525–528.
5. Little, D. (2007). Til o'rganuvchi avtonomiyasi: nazariya, amaliyot va tadqiqot. Language Teaching, 40(2), 167–188.
6. UNESCO. (2023). Maktabgacha va maktab ta'limi integratsiyasi. UNESCO. <https://www.unesco.org>
7. OECD. (2022). Ta'lim tizimlarini transformatsiya qilish. OECD. <https://www.oecd.org>